ความเห็นส่วนตน

ของ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๖๑ **เรื่องพิจารณาที่ ๑๒/๒๕๖๑**

วันที่ ๓๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๑

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๘๗ นำมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้องได้หรือไม่ เพียงใด

ประเด็นที่สอง คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้บุคคลอื่นถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่

ความเห็น

ประเด็นที่หนึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๘๗ นำมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้องได้หรือไม่ เพียงใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ และให้นำความในมาตรา ๒๖๓ วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม” และวรรคสอง บัญญัติว่า “รัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งนอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้ว ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้สำหรับรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๐ ยกเว้น (๖) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๙๘ (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕) และต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๗๐ ยกเว้น (๓) และ (๔) แต่ในกรณีตาม (๔) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๙๘ (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕) และยกเว้นมาตรา ๑๗๐ (๕) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๑๘๔ (๑)” บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทเฉพาะกาลเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารเป็นไปโดยไม่สะดุดหยุดลง

มีผลให้สถานะความเป็นรัฐมนตรีของบุคคลผู้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งภายใต้หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวมีความสมบูรณ์โดยต่อเนื่อง โดยได้ยกเว้นไม่นำลักษณะต้องห้ามและเหตุต้องพ้นจากตำแหน่งบางประการที่กำหนดไว้สำหรับรัฐมนตรีในบทหลักตามรัฐธรรมนูญนี้มาใช้บังคับ ซึ่งหลักการนี้ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับที่ผ่านมา เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๑๗ เป็นต้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคสอง บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๗๐ โดยได้ยกเว้นเหตุตามมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา ๑๘๔ (๑) โดยไม่ได้ยกเว้นการกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๗ ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใด ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศตั้งแต่วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ ผู้ถูกร้องจึงเป็นรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้และถูกรับรองโดยรัฐธรรมนูญให้เป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ การพ้นจากตำแหน่งย่อมเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๔ วรรคสอง แม้รัฐธรรมนูญอันเป็นฉบับชั่วคราวจะได้ยกเว้นการกระทำอันเป็นการต้องห้ามในเรื่องดังกล่าวแก่รัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งในช่วงการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันอันเป็นฉบับถาวรมิได้มีบทบัญญัติยกเว้นไว้ แต่กลับบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่ารัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งหากมีเหตุดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/ว(ร)๑๕๗ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๐ เรื่อง การดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แจ้งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกท่านถึงข้อพึงระวังสำหรับรัฐมนตรีในเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามมาตรา ๑๘๗ โดยในข้อ ๓.๓.๖ ระบุว่า ต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ (ร้อยละห้า) และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใด ทั้งนี้ ใช้บังคับแก่คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรีและการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ด้วย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใด” วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีตามวรรคหนึ่งต่อไป ให้แจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้แก่นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “มาตรานี้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ให้ใช้บังคับแก่คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี และการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ด้วย” เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ได้บัญญัติหลักการไว้เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๙ โดยบทบัญญัติดังกล่าวเป็นมาตรการป้องกันมิให้รัฐมนตรีมีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สาธารณะกับการประกอบธุรกิจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและครอบครัว อันเป็นการควบคุมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อมิให้เกิดการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีให้เป็นไปโดยสุจริตโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเป็นสำคัญ ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งของตนเอื้อประโยชน์แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ดังนั้น ผู้ถูกร้องรวมถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจึงต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) ในห้างหุ้นส่วนจำกัด รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้ไม่เกินร้อยละห้าของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น (๒) ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด รัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น” อันมีความมุ่งหมายที่จะมิให้รัฐมนตรีถือหุ้นจำนวนมากของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจนทำให้เป็นผู้มีอำนาจจัดการห้างหุ้นส่วนและบริษัทนั้นในเวลาเดียวกับที่ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ซึ่งคำว่า

"ไม่คงไว้" ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ มีความหมายว่า หากเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นอยู่ก็ต้องถอนตนจากการเป็นหุ้นส่วนหรือจำหน่ายจ่ายโอนหุ้นในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัตินั้นไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม หากรัฐมนตรียังคงประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือ "คงไว้" ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติต่อไป ก็จะต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ โดยแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นนั้นให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ซึ่งใช้บังคับแก่ความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรีด้วย โดยทั้งสองกรณีมีผลทำให้การขัดกันแห่งผลประโยชน์อันเกิดจากการเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนหรือของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้นได้ถูกปลดเปลื้องให้สิ้นไป อีกทั้งเป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๗ วรรคหนึ่งและวรรคสองที่บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สิน ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคสอง ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีผู้ที่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติต่อไป ต้องดำเนินการแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ปัญหาที่ต้องพิจารณามีว่า วันที่ได้รับแต่งตั้งตามบทบัญญัติดังกล่าวคือวันใด ซึ่งปัญหาข้อนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๔๓ คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๔๓ และคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๔ ที่วางหลักการไว้ว่า การให้รัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ยังคงเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป จะต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นวันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น จึงถือว่าผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศตามรัฐธรรมนูญนี้ตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐

ซึ่งหากผู้ถูกร้องประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติต่อไปก็ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐

อย่างไรก็ตาม มีข้อพิจารณาต่อไปว่า หากผู้ถูกร้องประสงค์จะไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ โดยจะโอนหุ้นในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติให้แก่บุคคลอื่นจะต้องกระทำเมื่อใด เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง ไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ เห็นว่า จะต้องมีกำหนดระยะเวลาพอสมควรที่จะให้ผู้ถูกร้องไปดำเนินการปลดเปลื้องตนเองให้พ้นจากเหตุแห่งการขัดกันแห่งผลประโยชน์ดังกล่าว เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคสอง บัญญัติให้รัฐมนตรีผู้ที่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติต่อไปต้องดำเนินการแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ย่อมแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญมีความมุ่งหมายให้รัฐมนตรีต้องแสดงความประสงค์ไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติไว้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเช่นเดียวกัน โดยเป็นการเลือกว่าจะแสดงความประสงค์ไปในทางใด ดังนั้น หากผู้ถูกร้องประสงค์จะไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ โดยโอนหุ้นส่วนที่เกินนั้นให้แก่บุคคลอื่นก็จะต้องดำเนินการโอนหุ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๘๗ นำมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้องด้วย

สำหรับข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่าคำวินิจฉัยและการยื่นคำร้องของผู้ร้องไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เห็นว่า ผู้ร้องเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๓ บัญญัติให้ผู้ร้องยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งจัดทำขึ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ วรรคหนึ่ง (๓) ใช้บังคับแล้ว การดำรงตำแหน่งต่อไปเพียงใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐ บทบัญญัติแห่ง

กฎหมายดังกล่าวมาตรา ๗๐ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ แต่ได้บัญญัติให้ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ด้วยเหตุนี้ ผู้ร้องจึงพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐ แต่ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ส่วนการดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ของผู้ร้องก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวใช้บังคับนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้การดำเนินการสืบสวนสอบสวน การไต่สวน การดำเนินคดีหรือการดำเนินการอื่นใด ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้นเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ร้องซึ่งเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจึงมีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญและสามารถดำเนินการใด ๆ ได้เช่นเดียวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๒

การดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงของผู้ร้องเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อสืบสวนหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้ร้องได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องทราบเหตุแห่งการร้องและให้ผู้ถูกร้องได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน รวมทั้งให้โอกาสมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว การใช้อำนาจของผู้ร้องเพื่อให้มีการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีนี้จึงเป็นการใช้อำนาจตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายให้อำนาจไว้ ส่วนที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๘ วรรคสอง บัญญัติว่า “การลงมติในการประชุมของคณะกรรมการให้ใช้คะแนนเสียงข้างมาก โดยประธานในที่ประชุมและกรรมการที่มาประชุมต้องลงคะแนนเสียงเพื่อมีมติและให้กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ในกรณีมีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุม

มีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด" เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าในวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นการประชุมลงมติเรื่องของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องมีกรรมการจำนวนสี่คน ซึ่งกรรมการแต่ละคนได้ลงคะแนนเสียงเพื่อมีมติและปรากฏว่ามีคะแนนเสียงเท่ากันสองต่อสองเสียง ประธานในที่ประชุมจึงมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๘ วรรคสอง ดังนั้น การลงมติในการประชุมของผู้ร้องโดยมีคำวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ และให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม จึงชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๘ วรรคสอง

ประเด็นที่สอง คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้บุคคลอื่นถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่

การกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นนี้ ให้ใช้บังคับแก่คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี และการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ด้วย ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคสี่

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า นางนรีรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด จำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น เลขหมายของหุ้น ๑๕๐๐๑ ถึง ๒๒๒๐๐ ลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๒ คิดเป็นร้อยละสิบสองของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ ต่อมาคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ แจ้งความประสงค์โอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด เลขหมายของหุ้น ๑๗๔๐๑ ถึง ๒๒๒๐๐ รวมจำนวน ๔,๘๐๐ หุ้น ให้กับนายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย บุตรที่บรรลุนิติภาวะ โดยได้ทำหนังสือสัญญาโอนหุ้น ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และตามรายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ ระบุในวาระที่ ๒ ว่า ที่ประชุมพิจารณาแล้วอนุมัติการโอนหุ้นดังกล่าว และจะดำเนินการแจ้งการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาหกเดือน ซึ่งบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด ได้นำส่งข้อมูลบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) ต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ DBD e-Filing เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ โดยบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น ณ วันประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ จำนวนหุ้นของคู่สมรส

ของผู้ถูกร้องคงมีจำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น มิได้มีการเปลี่ยนแปลง ต่อมาคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงได้มีหนังสือที่ ลต ๐๒๐๓/๕๓๕๕ ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึงประธานกรรมการบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลการถือหุ้นของคู่สมรสของรัฐมนตรี ซึ่งบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ แจ้งข้อมูลการถือหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องว่า ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๐ นางนรีรัตน์ ปรมัตถ์วินัย ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด จำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสิบสองของจำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัท และจำนวนหุ้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงจนถึงปัจจุบัน สัดส่วนยังเป็นจำนวนเท่าเดิม และต่อมาในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ บริษัท ปานะวงศ์ จำกัด ได้นำส่งข้อมูลบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) ต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ DBD e-Filing โดยบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น ณ วันประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ จำนวนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องมีการเปลี่ยนแปลงเหลือ ๒,๔๐๐ หุ้น โดยได้โอนหุ้นเลขหมายของหุ้น ๑๗๔๐๑ ถึง ๒๒๒๐๐ รวมจำนวน ๔,๘๐๐ หุ้น ให้แก่นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย ซึ่งลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ และสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด ได้จดแจ้งการโอนลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น โดยระบุวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ เป็นวันเดือนปีที่มีการโอนและการได้มาซึ่งหุ้นดังกล่าว ตามหนังสือสัญญาโอนหุ้นลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐

นอกจากนี้ คู่สมรสของผู้ถูกร้องยังถือหุ้นในบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด จำนวน ๓,๕๐๐ หุ้น เลขหมายของหุ้น ๐๘๐๐๑ ถึง ๑๑๕๐๐ ลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๓๗ คิดเป็นร้อยละสิบเจ็ดครึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ ต่อมาคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ แจ้งความประสงค์โอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด เลขหมายของหุ้น ๐๘๘๐๑ ถึง ๑๑๕๐๐ รวมจำนวน ๒,๗๐๐ หุ้น ให้กับนายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย บุตรที่บรรลุนิติภาวะ โดยได้ทำหนังสือสัญญาโอนหุ้น ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ และตามรายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ ระบุไว้ในวาระที่ ๒ ว่าที่ประชุมพิจารณาแล้วอนุมัติการโอนหุ้นดังกล่าว และจะดำเนินการแจ้งการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาหกเดือน ซึ่งบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด ได้นำส่งข้อมูลบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) ต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ DBD e-Filing เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ โดยบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น ณ วันประชุมสามัญ

ผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ จำนวนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องคงมีจำนวน ๓,๕๐๐ หุ้น มิได้มีการเปลี่ยนแปลง ต่อมาคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงได้มีหนังสือที่ ลต ๐๒๐๓/๕๓๙๖ ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึงประธานกรรมการบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลการถือหุ้นของคู่สมรสของรัฐมนตรี ซึ่งบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ แจ้งข้อมูลการถือหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องว่า ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๐ นางนรีรัตน์ ปรมัตถ์วินัย ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด จำนวน ๓,๕๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสิบเจ็ดครึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัท และจำนวนหุ้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงจนถึงปัจจุบัน สัดส่วนยังเป็นจำนวนเท่าเดิม และต่อมาในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ บริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด ได้นำส่งข้อมูลบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) ต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ DBD e-Filing โดยบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น ณ วันประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ จำนวนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องมีการเปลี่ยนแปลงเหลือ ๘๐๐ หุ้น โดยได้โอนหุ้นเลขหมายของหุ้น ๑๗๔๐๑ ถึง ๒๒๒๐๐ รวมจำนวน ๒,๗๐๐ หุ้น ให้แก่นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย ซึ่งลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ และสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด ได้จดแจ้งการโอนลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น โดยระบุวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ เป็นวันเดือนปีที่มีการโอนและการได้มาซึ่งหุ้นดังกล่าว ตามหนังสือสัญญาโอนหุ้นลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐

พิจารณาแล้วเห็นว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด รวมจำนวน ๔,๘๐๐ หุ้น และของบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด รวมจำนวน ๒,๗๐๐ หุ้น ให้แก่นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย บุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้ว โดยหลังจากคู่สมรสของผู้ถูกร้องโอนหุ้นให้แก่นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย แล้ว คู่สมรสของผู้ถูกร้องยังคงถือหุ้นในบริษัททั้งสองโดยคิดเป็นร้อยละสี่ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น จึงเป็นกรณีที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องประสงค์จะไม่คงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และทำให้การขัดกันแห่งผลประโยชน์อันเกิดจากการที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้านั้นได้ถูกปลดเปลื้องให้สิ้นไป นับแต่วันที่กรรมสิทธิ์ในหุ้นของทั้งสองบริษัทได้โอนไปยังนายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย เนื่องจากได้มีการทำสัญญาโอนหุ้นถูกต้องตามแบบที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๒๙ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อ

ของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือนั้น ๆ ด้วยแล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ อนึ่งตราสารอันนั้นต้องแถลงเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย" ดังนั้น การโอนดังกล่าวจึงสมบูรณ์ตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม แม้หนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด จะได้ระบุว่าทำขึ้นในวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และหนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด จะได้ระบุว่าทำขึ้นในวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่านายตรีวัฒน์ ทังสุบุตร กรรมการผู้จัดการบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด ได้ลงลายมือชื่อในหนังสือสัญญาโอนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องและเป็นประธานในที่ประชุมตามรายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ ซึ่งมีวาระพิจารณาอนุมัติการโอนหุ้นดังกล่าว และนายภัฏฐการก์ บุนนาค กรรมการผู้จัดการบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด ได้ลงลายมือชื่อในหนังสือสัญญาโอนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องและเป็นประธานในที่ประชุมตามรายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ ซึ่งมีวาระพิจารณาอนุมัติการโอนหุ้นดังกล่าว บุคคลทั้งสองจึงเป็นผู้รู้เห็นและทราบข้อมูลรายละเอียดการโอนหุ้นดังกล่าว และถือว่าบริษัททราบเรื่องการโอนหุ้นดังกล่าวแล้ว แต่กลับแจ้งข้อมูลการถือหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงว่า ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๐ คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้ถือหุ้นในบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด จำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสิบสองของจำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัท และจำนวนหุ้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงจนถึงปัจจุบัน สัดส่วนยังเป็นจำนวนเท่าเดิม และในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๐ คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้ถือหุ้นในบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด จำนวน ๓,๕๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละสิบเจ็ดครึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัท และจำนวนหุ้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงจนถึงปัจจุบัน สัดส่วนยังเป็นจำนวนเท่าเดิม โดยกรรมการผู้จัดการบริษัททั้งสองอ้างว่าได้รายงานตามข้อมูลเดิมที่ปรากฏในทะเบียนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ทั้งที่กรรมการผู้จัดการบริษัททั้งสองทราบถึงข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก่อนแล้วและสามารถแจ้งข้อมูลนี้ต่อคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงได้ แต่มิได้แจ้งข้อมูลดังกล่าว ซึ่งเป็นเรื่องผิดปกติวิสัยของกรรมการผู้จัดการบริษัททั้งสอง ประกอบกับบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) ที่บริษัท ปานะวงศ์ จำกัด ได้นำส่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ DBD e-Filing เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ปรากฏว่า ณ วันประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ นั้น จำนวนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องคงมีจำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น มิได้มีการเปลี่ยนแปลง และบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕)

ที่บริษัท ปานะวงศ์ จำกัด ได้นำส่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ DBD e-Filing เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ ปรากฏว่า ณ วันประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ จำนวนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องจึงมีการเปลี่ยนแปลงเหลือ ๒,๔๐๐ หุ้น โดยได้โอนหุ้นจำนวน ๔,๘๐๐ หุ้น ให้แก่นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย ซึ่งลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ และบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ.๕) ที่บริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด ได้นำส่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ DBD e-Filing เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ปรากฏว่า ณ วันประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ จำนวนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องคงมีจำนวน ๓,๕๐๐ หุ้น มิได้มีการเปลี่ยนแปลง และบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) ที่บริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด ได้นำส่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ DBD e-Filing เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ ปรากฏว่า ณ วันประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ จำนวนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องจึงมีการเปลี่ยนแปลงเหลือ ๘๐๐ หุ้น โดยได้โอนหุ้นจำนวน ๒,๗๐๐ หุ้น ให้แก่นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย ซึ่งลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ ซึ่งสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) ที่บริษัททั้งสองส่งไว้ต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้านั้นเป็นเอกสารราชการและบริษัทได้รับรองว่าเป็นรายการที่ถูกต้องตรงกับสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น โดยสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด และสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด ได้จดแจ้งการโอนลงในทะเบียนผู้ถือหุ้นโดยระบุวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ เป็นวันเดือนปีที่มีการโอนและการได้มาซึ่งหุ้นดังกล่าว ทั้งที่การจดแจ้งการโอนและการรับโอนลงในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัททั้งสองเป็นเรื่องที่บริษัทสามารถดำเนินการได้เองหลังจากที่ประชุมได้อนุมัติการโอนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องแล้ว นอกจากนี้ บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ. ๕) ที่บริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด ได้นำส่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ DBD e-Filing เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ ยังปรากฏว่า ณ วันประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ จำนวนหุ้นของผู้ถือหุ้นอีกหนึ่งราย คือ นายตรีวัฒน์ ทังสุบุตร ได้มีการเปลี่ยนแปลง โดยมีการโอนหุ้นจำนวน ๑,๐๐๐ หุ้น ให้แก่นางธัญญา วงศ์ยืน และโอนหุ้นจำนวน ๑,๐๐๐ หุ้น ให้แก่นายวิรวัฒน์ ทังสุบุตร ซึ่งลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ และสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด ได้จดแจ้งการโอนลงในทะเบียนผู้ถือหุ้นโดยระบุวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ เป็นวันเดือนปีที่มีการโอนและการได้มาซึ่งหุ้นดังกล่าว โดยมิได้มีการ

ระบุถึงหนังสือสัญญาโอนหุ้นดังเช่นกรณีของคู่สมรสของผู้ถูกร้องแต่อย่างใด ดังนั้น แม้คู่สัญญาตามหนังสือสัญญาโอนหุ้นจะได้แสดงเจตนาให้สัญญาโอนหุ้นนั้นเกิดขึ้นในวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ ตามลำดับก็ตาม แต่การใช้สิทธิแห่งตนดังกล่าวนั้นย่อมมีผลต่อการพิจารณาว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๘๗ หรือไม่ จึงเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ดังนั้น จึงไม่อาจอ้างวันที่ตามที่ลงในหนังสือสัญญาโอนหุ้นได้ ข้อเท็จจริงจึงเชื่อได้ว่าวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ เป็นวันที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นของบริษัท ปานะวงศ์ จำกัด รวม ๔,๘๐๐ หุ้น และของบริษัท ปานะวงศ์ รีแอลที่ จำกัด รวม ๒,๗๐๐ หุ้น ให้แก่นายเพื่อน ปรมัตถ์วินัย ซึ่งเป็นบุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง มีความมุ่งหมายให้รัฐมนตรีต้องแสดงความประสงค์ไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติไว้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้ คือ วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ โดยโอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นส่วนที่เกินนั้นให้แก่บุคคลอื่นภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ แต่คู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้โอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ดังนั้น จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องได้กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๗ และเป็นเหตุให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๖๔ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายดอน ปรมัตถ์วินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๘๗ และให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ